

# Mistä on lappilaiset sosiaalialan osaajat tehty? Osaamiskyselyn tuloksia

15.5.2017 Sosiaalityön kevätseminaari  
Rovaniemi

Tarja Kemppainen & Maria Martin & Asta Niskala  
Sociopolis -hanke



Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020



Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto

# Tutkimusryhmä:

## Lapin ammattikorkeakoulu:

Heli Arola

Sari Halttunen

Susanna Helavirta

Leena Seppälä

## Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus:

Maria Martin

Asta Niskala

Petri Vuorijärvi

(\* Kyselylomakkeen suunnittelussa:

Sanna Lähteinen, Sanna-Mari Juopperi, Eeva Rossi)

## Lapin yliopisto:

Tarja Kemppainen

Laura Tiitinen

\*



# Sosiaalialan korkeakoulututkinnon suorittaneiden osaamiskartoitus – mitä tavoiteltiin ja miksi?

- Millaista on sosiaalialan osaaminen lappilaisten sosiaalityöntekijöiden ja sosionomien arvioimana?
- Sosiaalialan osaamiseen kohdistuu monenlaisia odotuksia, esim.
  - rakenteelliset muutokset (SOTE)
  - lainsäädännölliset muutokset (SHL + ammattihenkilölaki)
  - muuttuvat yhteiskunnalliset ilmiöt ja sosiaaliset ongelmat (esim. maahanmuutto)
  - toimintaympäristön erityisyys (Lapissa pitkät välimatkat, pieniä kuntia, vähän muita toimijoita)

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020



Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto

# Lappi kontekstina



... ja työtä -ohjelma

...uvoimaa  
EU:lta  
2014–2020



Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto

# Mitä tehtiin?

- Tiedonkeruukäynnit (37) pääosin kevään 2016 aikana Lapin alueen kunnissa ja kuntayhtymissä
  - Sähköinen osaamiskysely (N=256)
  - Ryhmähaastattelut (40)

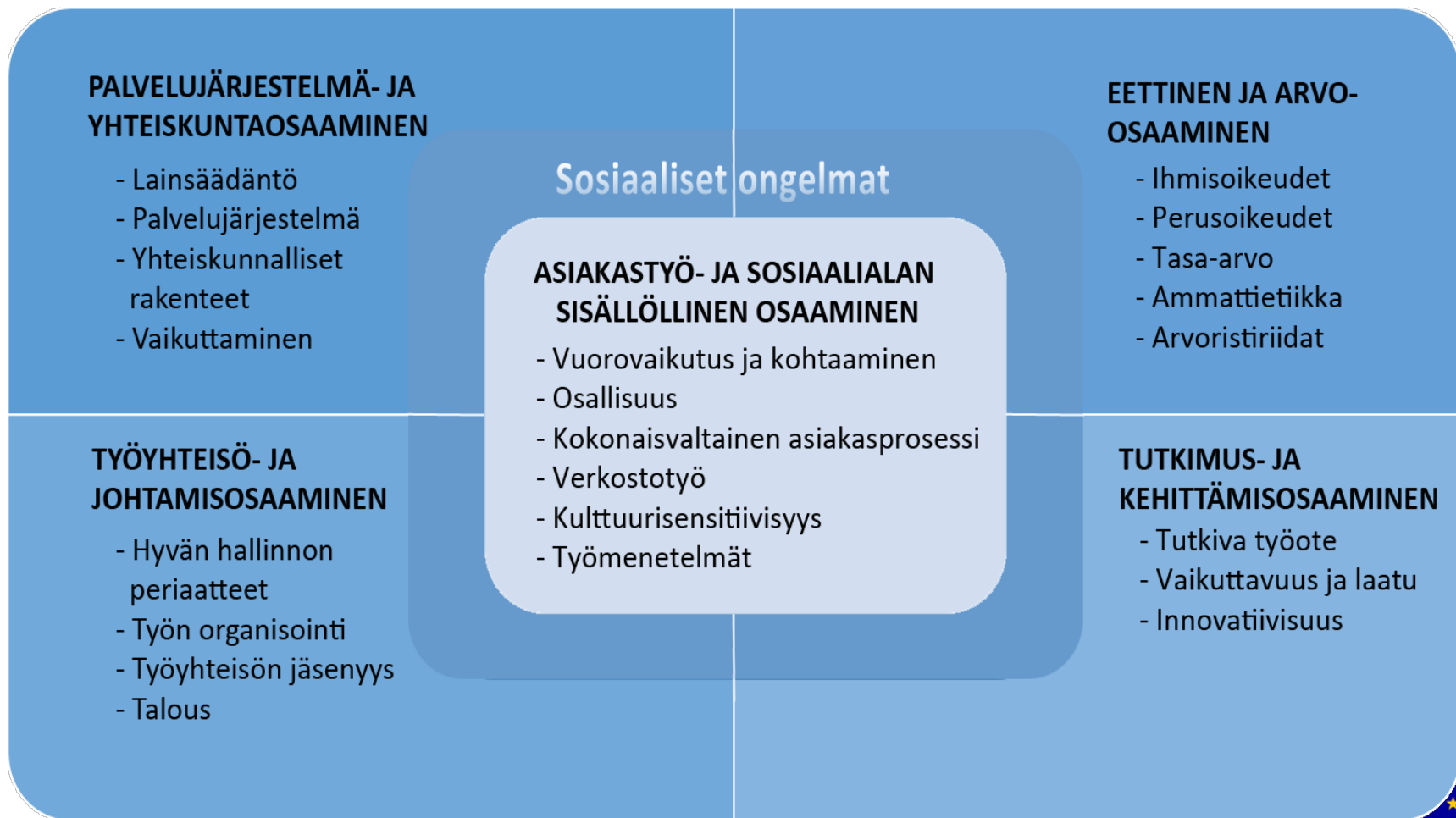
Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020



Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto

# Miten sosiaalialan osaamista tarkasteltiin?



**Sosiaali-  
työntekijä  
YTM/VTM**

**RAKENTEELLISEN  
SOSIAALITYÖN  
OSAAMINEN**

**YHTEISKUNTA-  
TIETEELLINEN  
OSAAMINEN**

**TUTKIMUS-  
OSAAMINEN**

**EETTINEN  
OSAAMINEN**

**JOHTAMIS-  
OSAAMINEN**

**VUOROVAIKUTUS-  
OSAAMINEN**

**KEHITTÄMIS- JA  
MUUTOSOSAAMINEN**

**PALVELUJÄRJESTELMÄ-  
OSAAMINEN**

**OIKEUDELLINEN  
OSAAMINEN**

**TYÖMENETELMÄ-  
OSAAMINEN**

# Keitä olivat vastaajat

256 vastaajaa, joista

- Sosionomeja 110
- Sosiaalityöntekijöitä 114
- Sosionomi-maistereita 17
- Ei alan tutkintoa (esim. opiskelija) 15

Vastaajista suurin osa naisia (95 %)

Oman alan työkokemusta alle yhdestä vuodesta 35 vuoteen

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

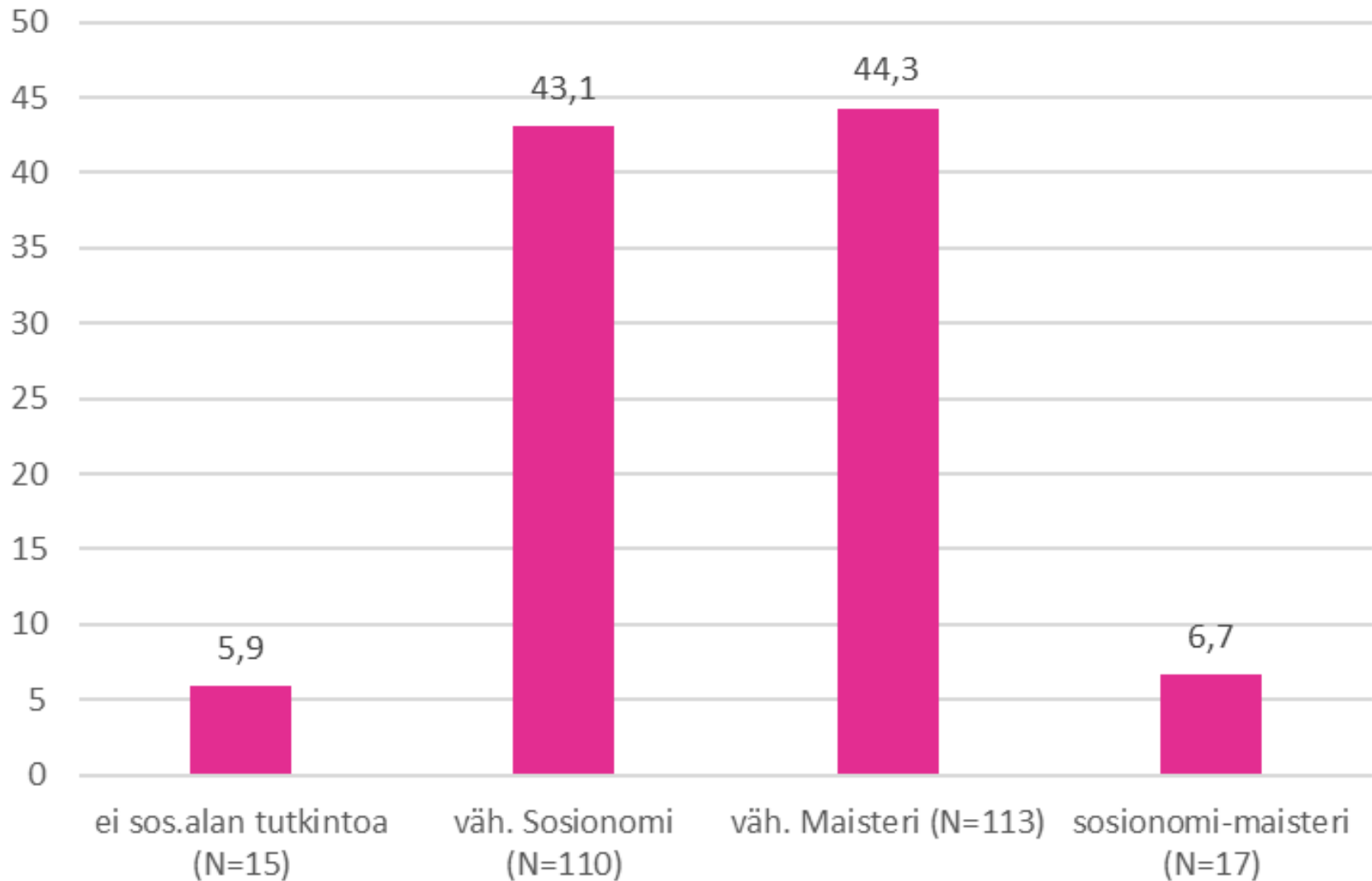
Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020



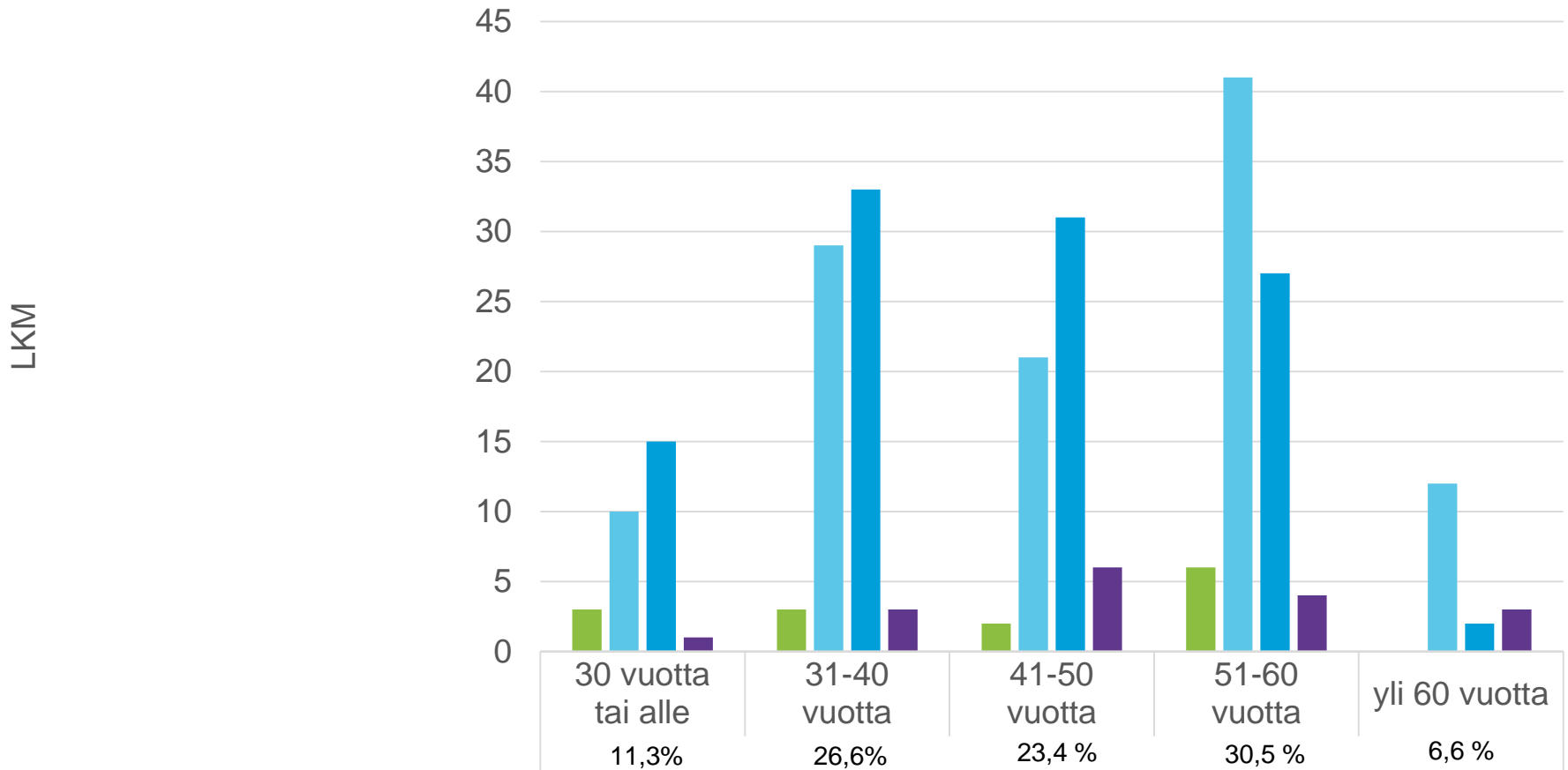
Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto



## Ydintutkinto sosiaalialalla, % (N=255)

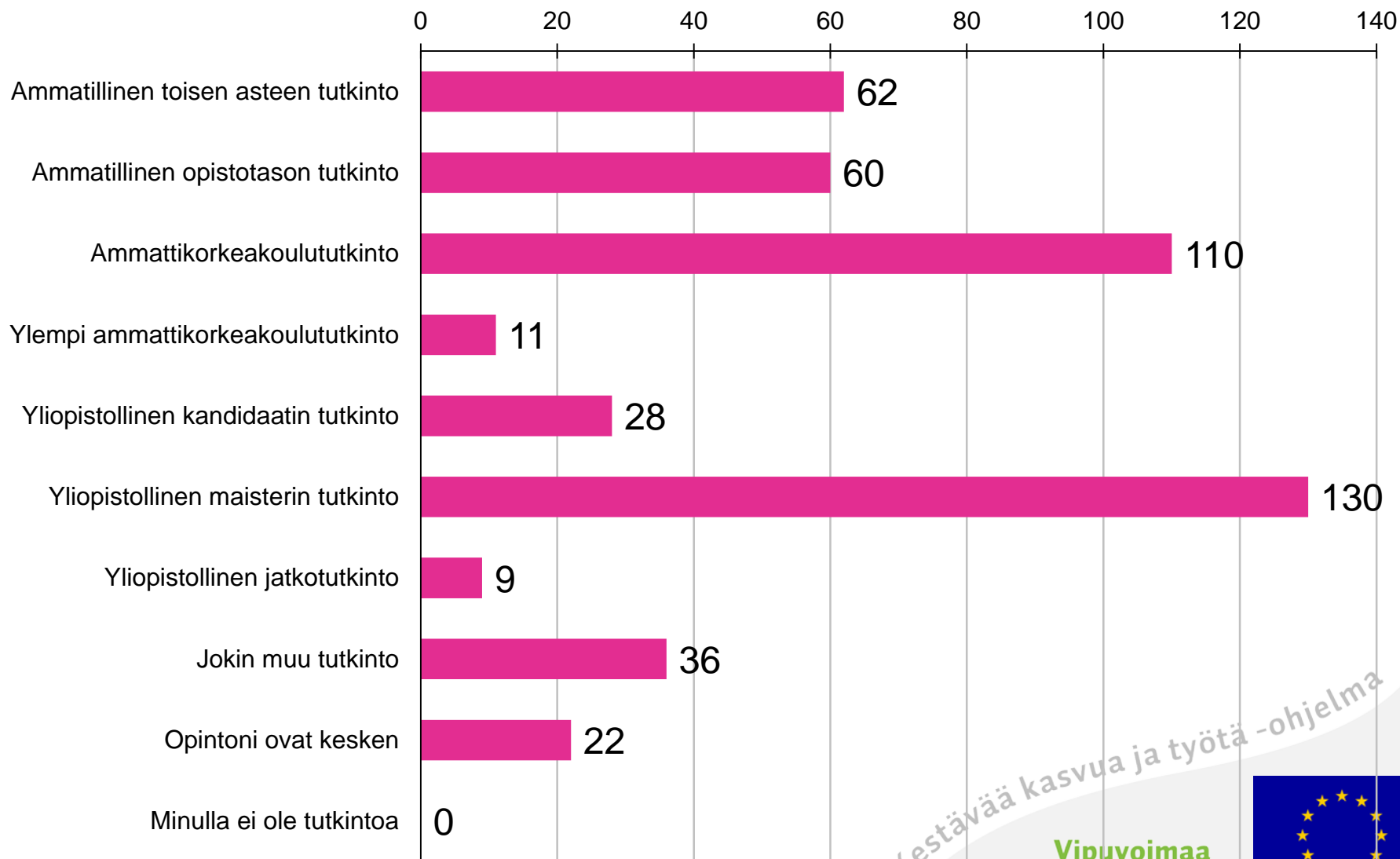


## Vastaajien ikäryhmät ydintutkinnoittain (N=252)



■ R2 ydintutkinto sosiaaalialalla ei sos.alan tutkintoa	3	3	2	6	0
■ R2 ydintutkinto sosiaaalialalla väh. maisteri	10	29	21	41	12
■ R2 ydintutkinto sosiaaalialalla väh. sosionomi	15	33	31	27	2
■ R2 ydintutkinto sosiaaalialalla sosionomi-maisteri	1	3	6	4	3

# Mitä tutkintoja olet suorittanut? (N=256)



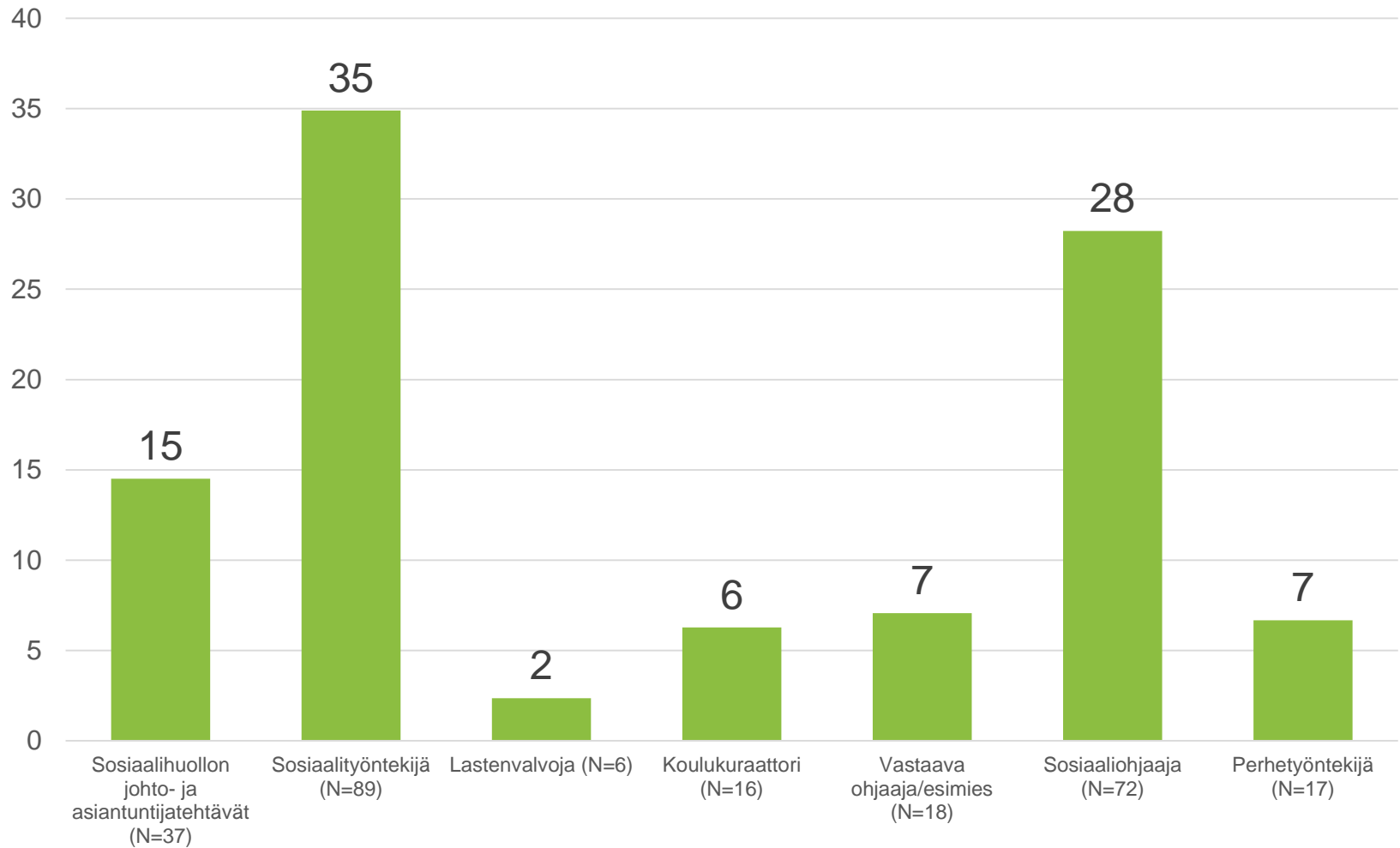
Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020

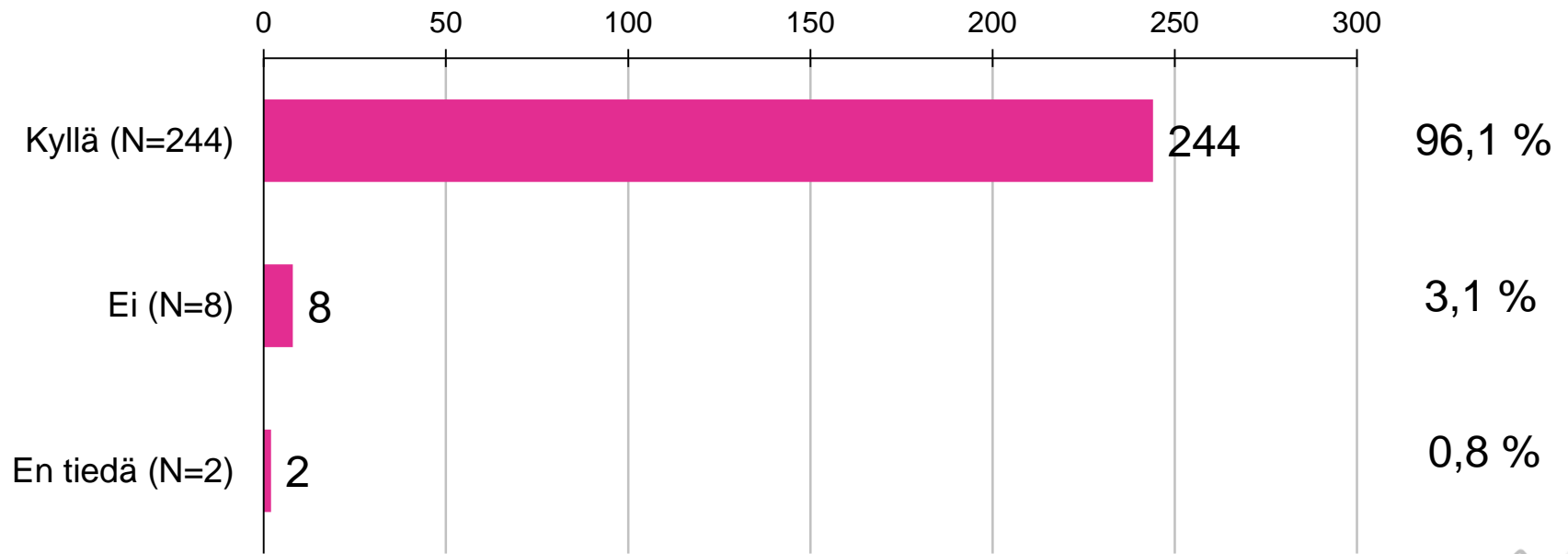


Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto

# Mikä on tämänhetkinen tehtävänimikkeesi? % (N=255)



# Onko Sinulla muodollinen kelpoisuus siihen tehtävään, jossa nykyisin työskentelet? (N=254)



Sosiaalihuollon selvitys 2013:  
Epäpäteviä sosiaalityöntekijöitä 19 ja ohjaajia 3

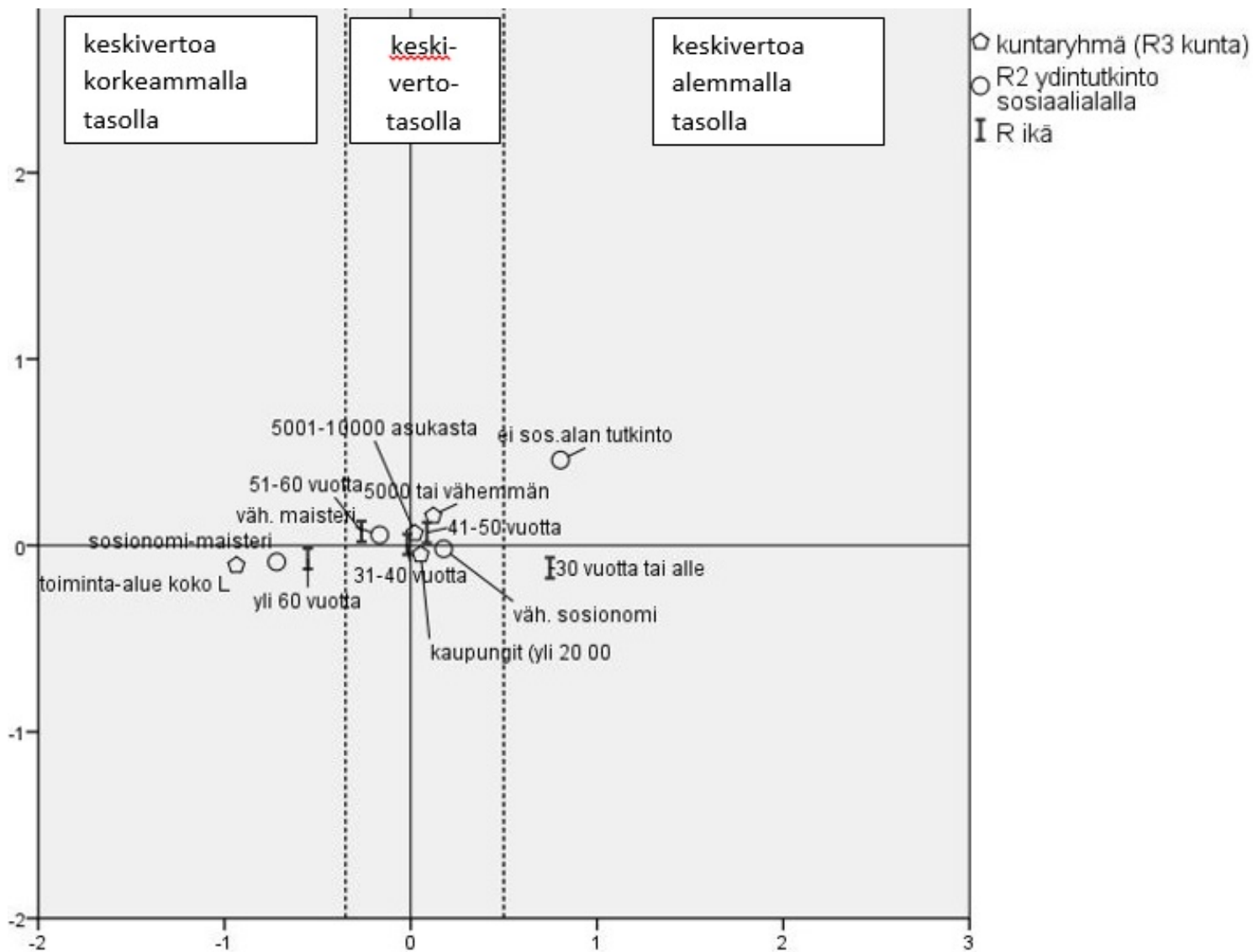
Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020



Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto

# Osaaminen kasvaa iän, kokemuksen ja koulutuksen mukana



njelma

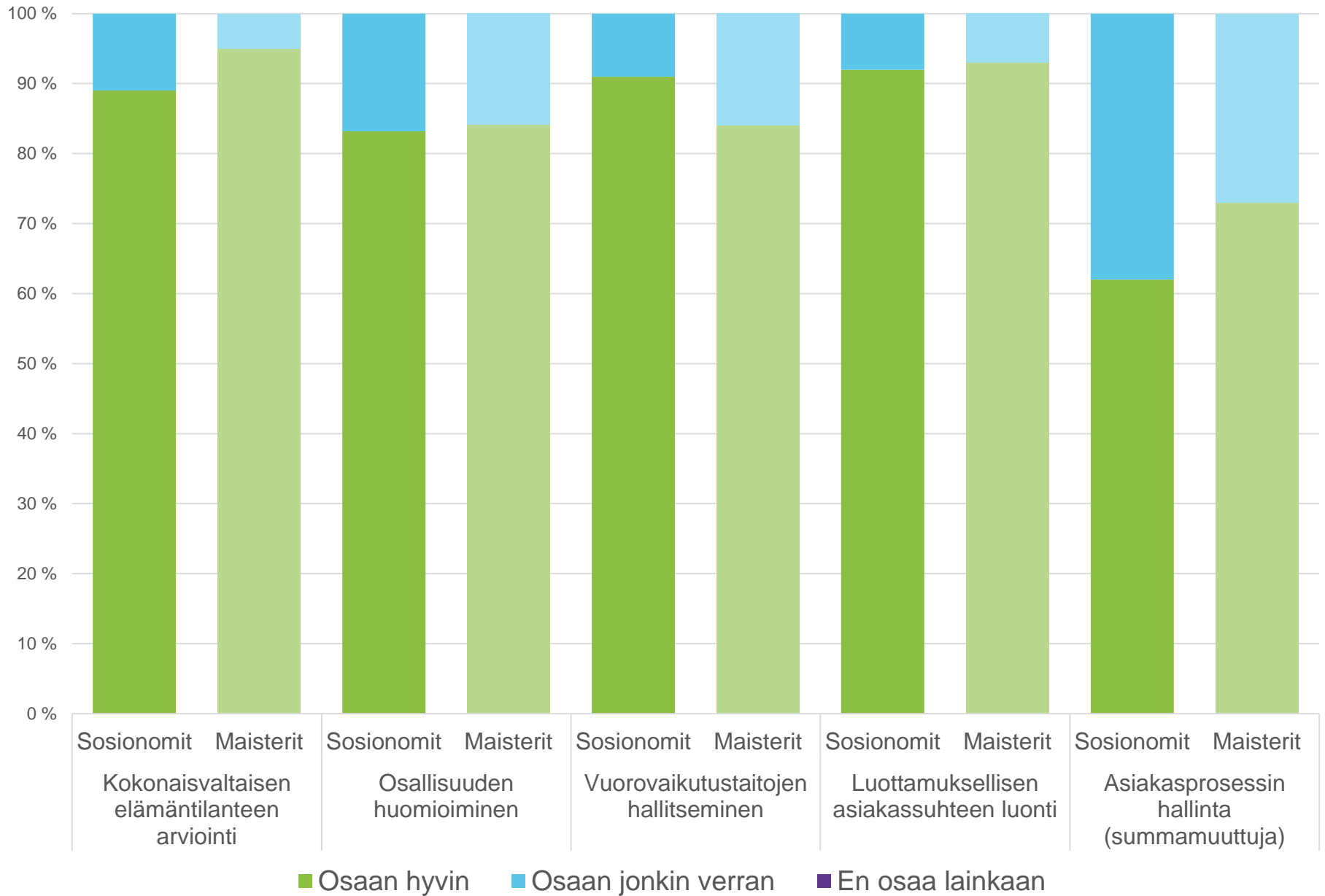


## Osaamisen yhteenveto MCA-kuviossa (ed.sivu)

- Ilman sosiaalialan tutkintoa olevat sijoittuvat pääsääntöisesti osaamisen keskivertoa alemmalle ja sosionomi-maisterit selkeästi keskivertoa korkeammalle tasolle.
- Sosionomit ja sosiaalityöntekijät ovat keskiverron osaamisen tasolla.
- Kuntaryhmittäin tehdyssä luokittelussa ei osaamiseroja, paitsi osaaminen parempaa jos toiminta-alueena koko Lappi.
- Koulutuksen jälkeen suurimmalla vaihteluvälillä kuviossa esiintyy ikäluokitus. Osaaminen arvioidaan korkeammaksi, mitä varttuneempi vastaaja oli.
- Kaikkein osaavimmaksi osaamisensa kokevat yli 60 vuotiaat tuplatutkinnon suorittaneet ja ne joiden toiminta-alueena tietyn kunnan sijasta Lappi.

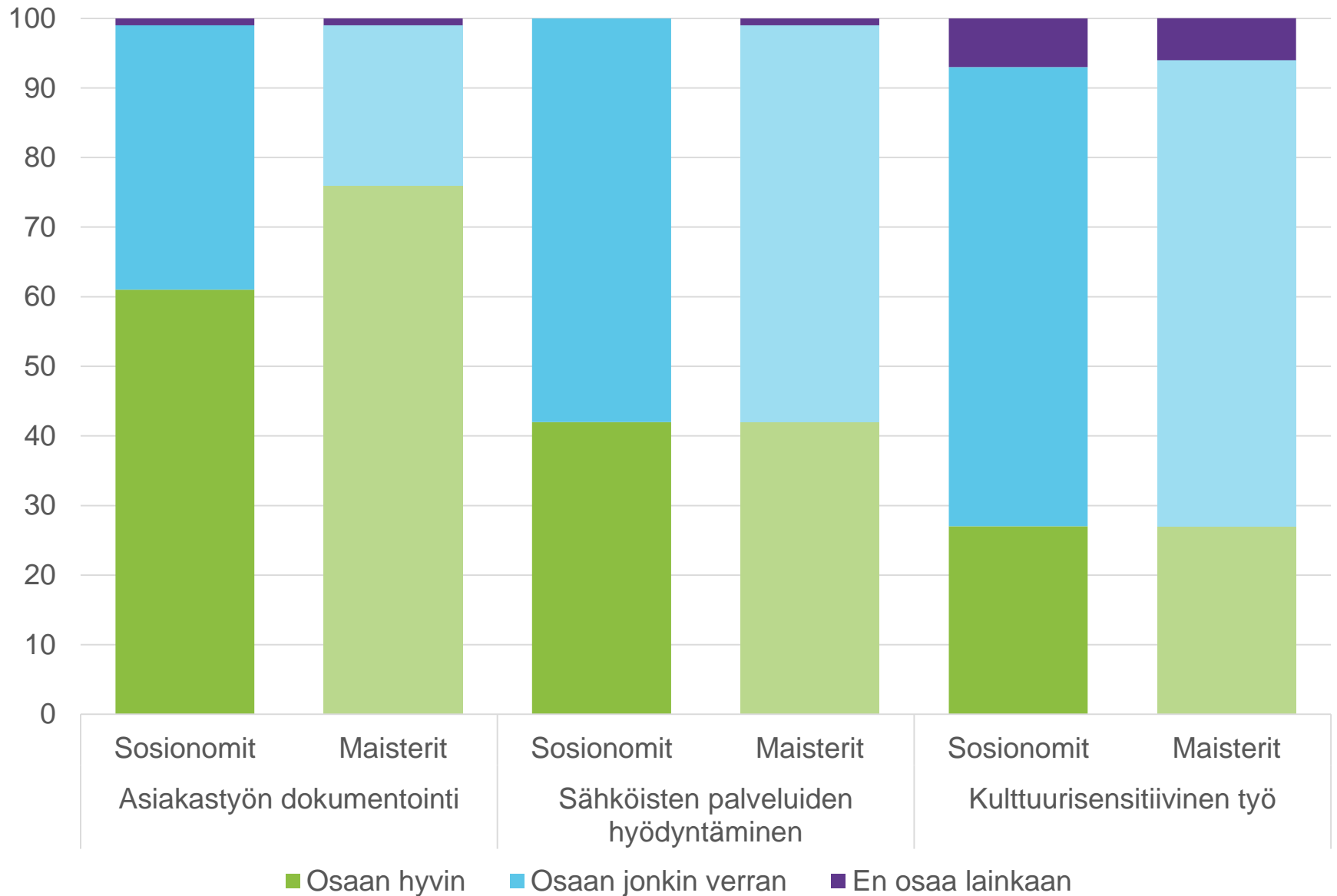


# Asiakastyöosaaminen 1/2





## Asiakastyöosaaminen 2/2



# Asiakastyöosaaminen

	osaan hyvin %	osaan jonkin verran %	en osaa lainkaan %	en tarvitse tätä osaamista työssäni lukumäärä
	sosionomit/maisterit/sosionomi-maisterit			
<b>Asiakkaan kokonaisvaltaisen elämäntilanteen arviointi</b>	89/95/100 %	11/5/0 %	0 %	1/5/0
<b>asiakkaan osallisuuden huomioiminen</b>	84/85/82 %	17/16/18 %	0 %	0/2/0
<b>Asiakastyön vuorovaikutustaitojen hallitseminen</b>	91/84/88 %	9/16/13 %	0 %	0/2/0
<b>Luottamuksellisen asiakassuhteen luominen</b>	92/93/94 %	8/7/6 %	0 %	0/4/0
<b>Asiakastyön dokumentointi</b>	61/76/71 %	38/23/29 %	1/1/0 %	0/4/0
<b>Asiakastyön suunnitelmallinen toteuttaminen</b>	74/80/77 %	26/10/24 %	0 %	0/11/0
<b>Asiakasprosessien arviointi</b>	56/69/59 %	44/31/41 %	1/0/0 %	1/6/0
<b>Asiakasprosessin päättäminen</b>	52/69/59 %	46/31/41 %	2/0/0 %	3/13/1
<b>Asiakasprosessin kokonaisuuden hallinta</b>	62/77/77 %	38/23/24 %	0 %	3/10/0
<b>Sähköisten palveluiden hyödyntäminen</b>	42/42/56 %	58/57/44 %	0/1/0 %	2/2/1
<b>Moniammatillinen verkostotyö</b>	79/78/88 %	21/22/12 %	0 %	0/1/0
<b>Kulttuurisensitiivinen työ</b>	27/27/31 %	66/67/69 %	7/7/0 %	8/6/1

## Asiakastyöosaamisen vahvuudet

- Asiakastyöosaaminen oli ylipäätään todella vahvaa.
- Asiakastyöosaamisen vahvistamiseen liittyviä haasteita tai koulutustarpeita ei mainittu avovastauksissa.

*”Vuorovaikutus asiakkaan kanssa sekä rohkeus tarttua vaikeisiin aiheisiin. Vaikeista asioista puhuminen niin, että asiakas tulee kuulluksi ja tuntee olonsa kunnioitetuksi.”*

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020



Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto

## Asiakastyöosaamisen heikkoudet

- Osaamisvajetta sähköisten palveluiden hyödyntämisessä ja kulttuurisensitiivisessä työssä.
- Sähköisiä palveluita ilmoitti osaavansa hyödyntää hyvin vain 42–43 % sosionomeista ja sosiaalityöntekijöistä.
- Kulttuurisensitiivistä työtä ilmoitti osaavansa hyvin vain 26–27 % sosionomeista ja sosiaalityöntekijöistä.
- Lisäksi saamelaiserityisen työn osaaminen on substanssiosaamisen alueista kaikkein vähäisintä.

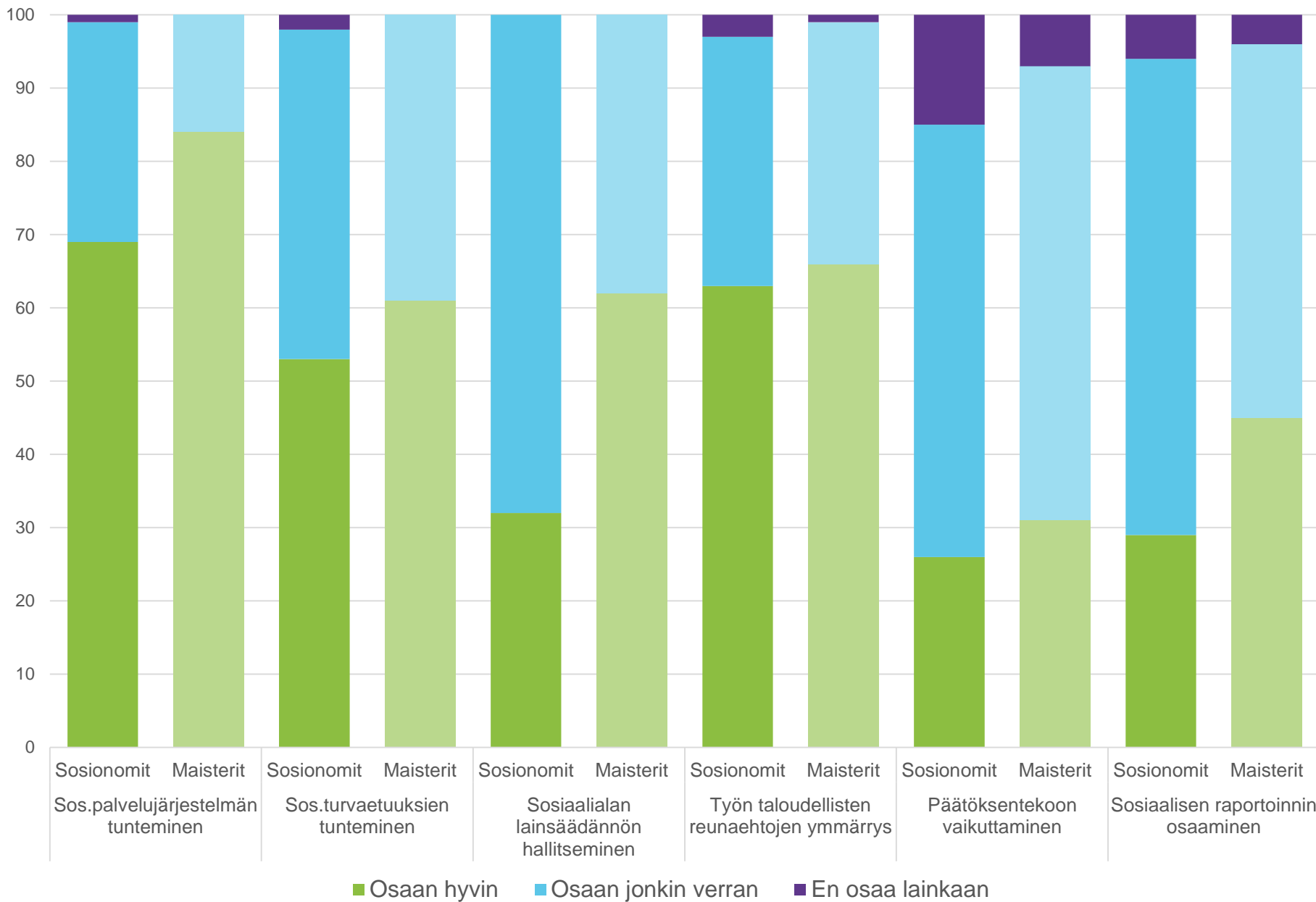
Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020

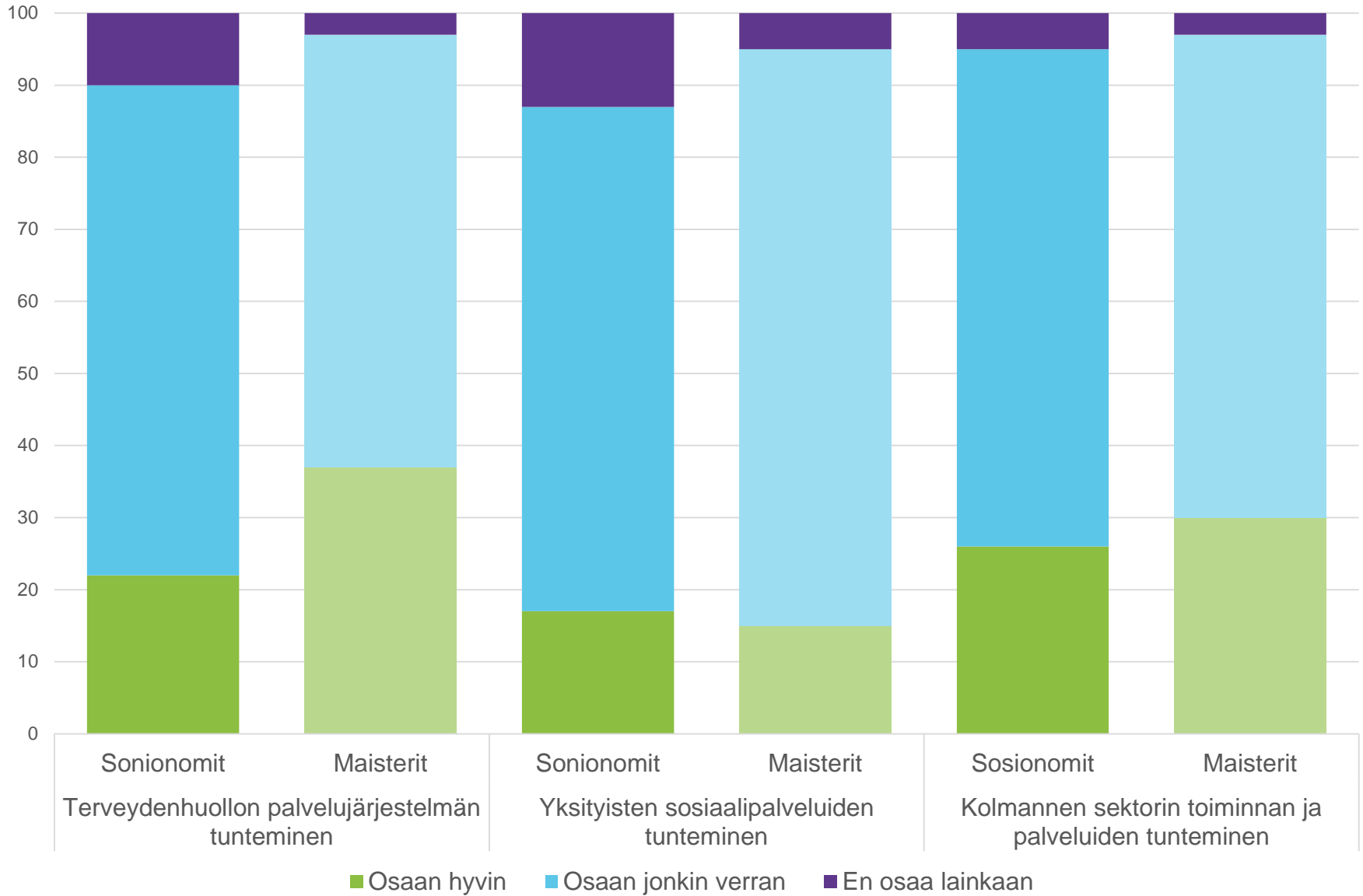


Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto

# Palvelujärjestelmäosaaminen



# Eri sektoreiden tuntemus



# Palvelujärjestelmä- ja yhteiskuntaosaaminen

	osaan hyvin %	osaan jonkin verran %	en osaa lainkaan %	en tarvitse tätä osaamista työssäni lukumäärä
	sosionomit/maisterit/sosionomi-maisterit			
<b>Sosiaalipalvelujärjestelmän tunteminen</b>	69/84/94 %	30/16/6 %	2/0/0 %	2/0/0
<b>Sosiaaliturvaetuuksien tunteminen</b>	53/61/71 %	45/40/29 %	2/0/0 %	5/3/0
<b>Sosiaalialan lainsäädännön hallitseminen</b>	32/62/77 %	68/38/24 %	0 %	1/1/0
<b>Sosiaaliseen raportointiin liittyvä osaaminen</b>	29/45/50 %	65/51/50 %	7/4/0 %	5/5/1
<b>Terveystieteiden palvelujärjestelmän tunteminen</b>	22/37/47 %	68/60/53 %	11/3/0 %	6/4/0
<b>Yksityisen sosiaalipalveluiden tunteminen</b>	17/15/35 %	70/80/65 %	14/5/0 %	11/4/0
<b>Kolmannen sektorin toiminnan ja palveluiden tunteminen</b>	26/30/47 %	69/67/53 %	6/4/0 %	2/2/0
<b>Omaa työtä ohjaavien taloudellisten reunaehtojen ymmärtäminen</b>	63/66/82 %	34/33/18 %	3/2/0 %	1/1/0
<b>Kunnalliseen ja yhteiskunnalliseen päätöksentekoon vaikuttaminen sosiaalialan kysymyksissä</b>	26/31/50 %	59/62/44 %	16/7/6 %	10/6/1



# Palvelujärjestelmä- ja yhteiskuntaosaamisen heikkoudet

- Kunnalliseen ja yhteiskunnalliseen päätöksentekoon vaikuttamisen osaaminen koettiin vajaaksi.
- 16 % sosionomeista ja 7 % sosiaalityöntekijöistä koki, ettei osaamista vaikuttamistyön suhteen ole lainkaan.
- Sosiaalisen raportoinnin osaaminen myös vähäistä.
- Sosionomeista ja sosiaalityöntekijöistä 64–66 % ilmoittaa osaavansa rakenteellista sosiaalityötä jonkin verran.
- Sosionomeista 26 % ja sosiaalityöntekijöistä 12 % ilmoittaa, ettei hallitse lainkaan rakenteellista sosiaalityötä.





# Palvelujärjestelmä- ja yhteiskuntaosaaminen

- Työntekijät tuntevat sosiaalialan oman palvelujärjestelmän hyvin.
- Palvelujärjestelmän tuntemus oli puutteellisempaa terveydenhuollon, kolmannen sektorin sekä erityisesti yksityisten sosiaalipalveluiden osalta.
- Sosionomeista selvästi suurempi osuus arvioi oman sosiaalipalvelujärjestelmätuntemisen ja sosiaalilainsäädännön hallitsemisen vajavaisemmaksi kuin sosiaalityöntekijät omista arvioinneistaan.
- Lähes 70 % vastaajista arvioi ymmärtävänsä ja tuntevansa hyvin omaa työtä ohjaavat taloudelliset reunaehdot.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020



Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto

# Palvelujärjestelmä- ja yhteiskuntaosaamisen huolet

- Huolia mainitsi joka viides vastaaja.
- Huolet liittyivät omaan osaamiseen, ajanpuutteeseen sekä yhteiskunnan palveluiden riittävyyteen ja niihin liittyviin muutoksiin.
- Vastaajat huolissaan asiakkaista. Erityisesti siitä, saavatko he tarvitsemiaan palveluita tai etuuksia.
- Yhteiskunnalliset ja palvelujärjestelmän muutokset nopeita – vaikea pysyä mukana.

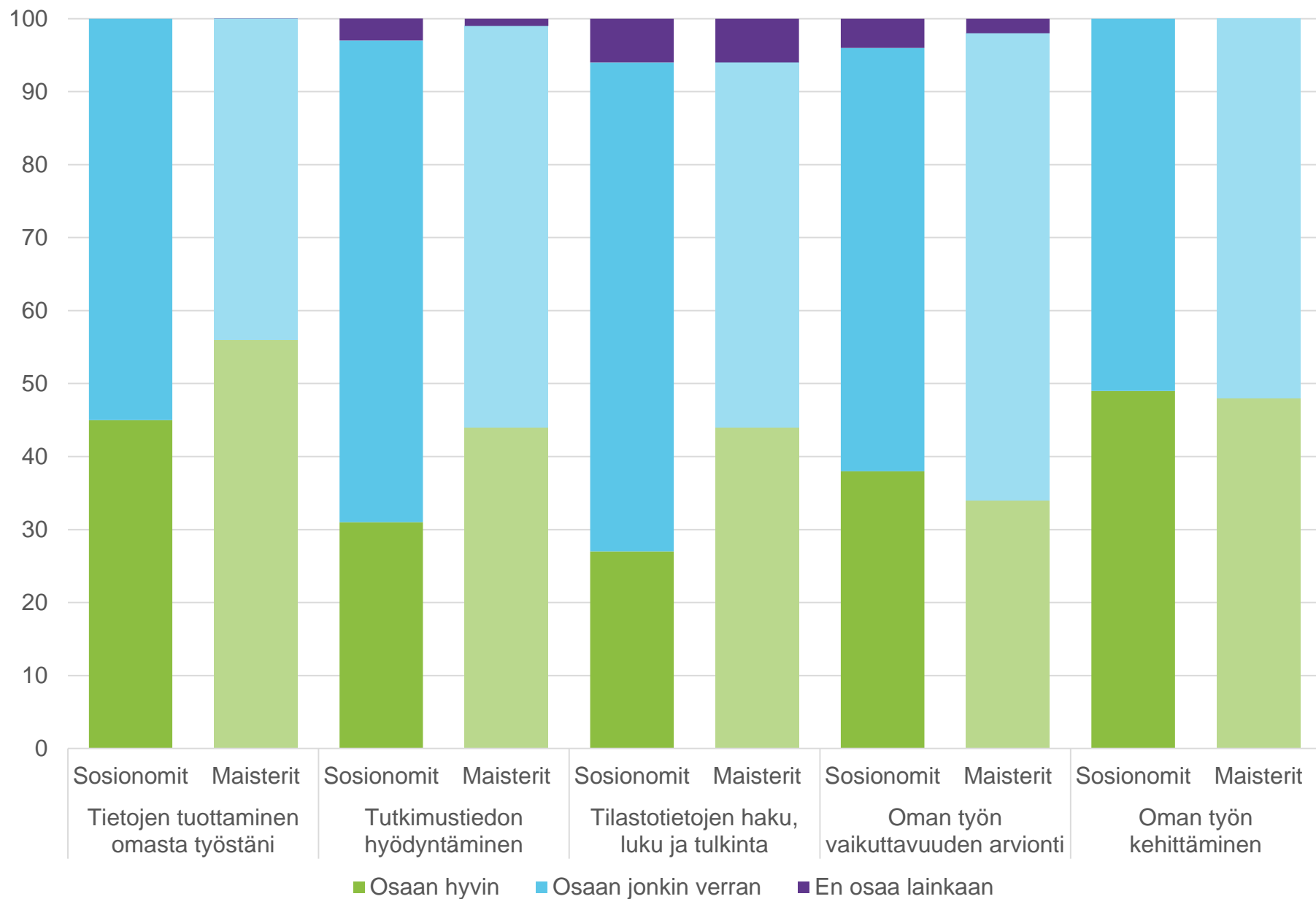
Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020



Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto

# Tutkimus- ja kehittämisosaaminen



# Tutkimus- ja kehittämisosaaminen

	osaan hyvin %	osaan jonkin verran %	en osaa lainkaan %	en tarvitse tätä osaamista työssäni lukumäärä
	sosionomit/maisterit/sosionomi-maisterit			
Tietojen tuottaminen omasta työstäni	45/56/56 %	55/44/44 %	0/1/0 %	5/2/1
Tutkimustiedon hyödyntäminen omassa työssäni	31/44/59 %	66/55/41 %	4/1/0 %	7/1/0
Tilastotietojen haku, luku ja tulkinta	27/44/56 %	67/50/44 %	6/6/0 %	11/6/1
Oman työn vaikuttavuuden arviointi	38/34/41 %	58/64/59 %	4/2/0 %	2/1/0
Oman työn kehittäminen	49/48/47 %	51/52/53 %	0 %	0

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma



## Tutkimus- ja kehittämisosaaminen

- Noin puolet vastaajista ilmoitti osaavansa tuottaa hyvin tietoa omasta työstään ja kehittää sitä.
- Kysyttäessä mahdollisuutta hyödyntää ajankohtaista tutkimustietoa työssään, vain 10 % vastaajista koki sen olevan mahdollista hyvin. 13 %:lla vastaajista ei tätä mahdollisuutta ollut lainkaan.
- Sosionomeista noin 20 % ilmoitti, ettei heillä ole lainkaan mahdollisuuksia tutustua uuteen tutkimustietoon työaikana.
- Sosiaalityöntekijöiden osalta vastaava osuus oli kaksinkertainen (40 %).

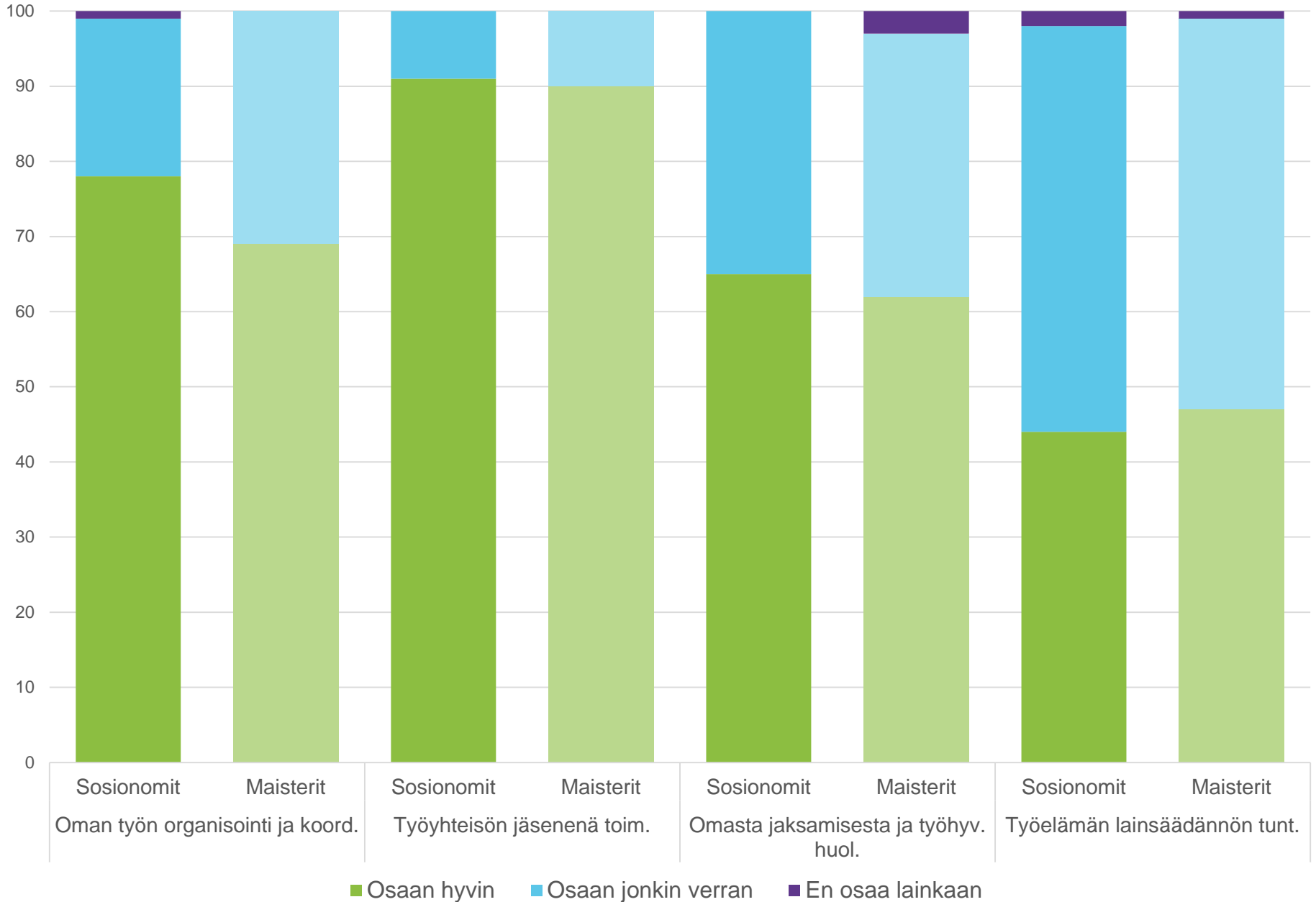
Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020

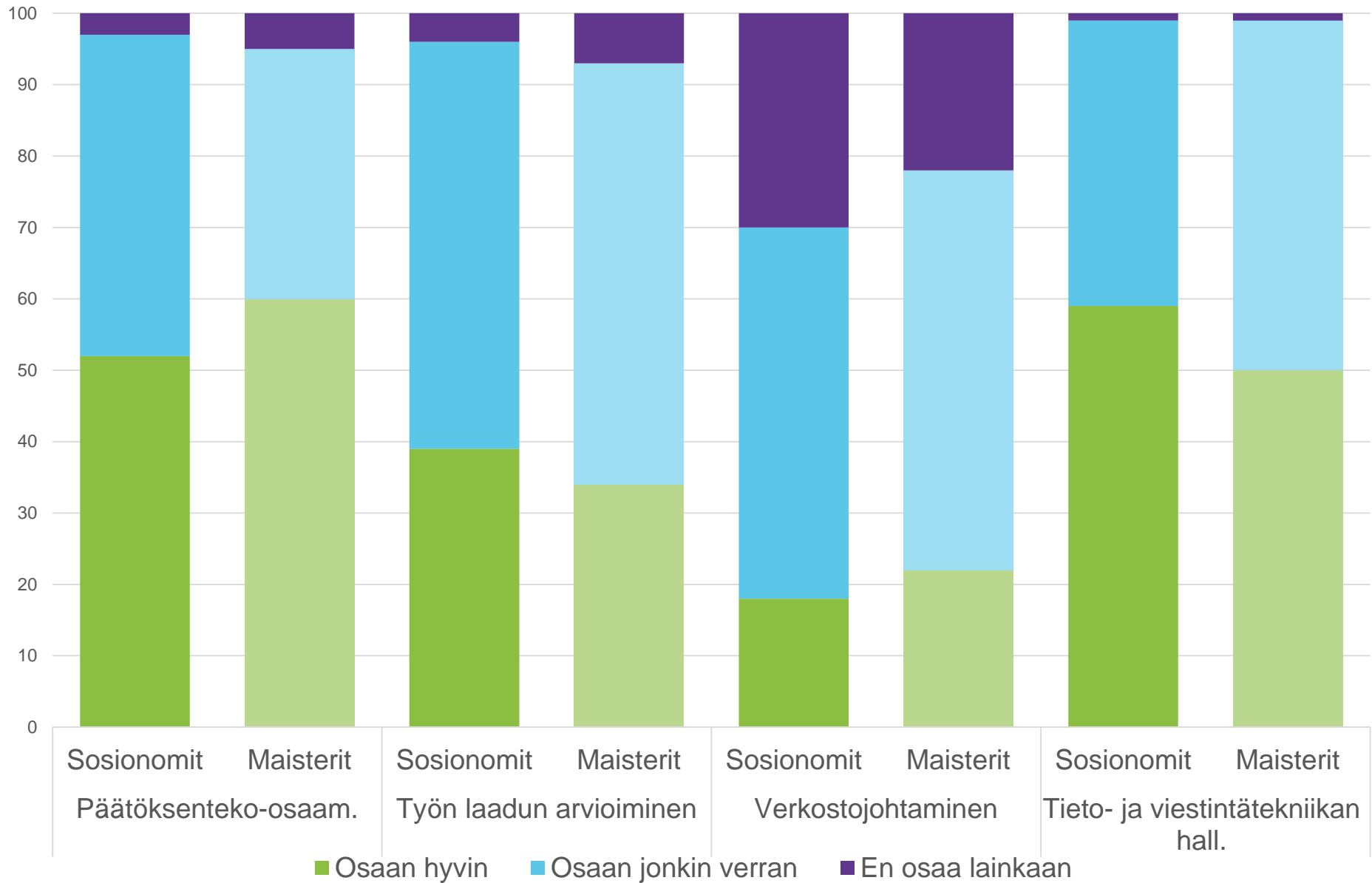


Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto

# Työyhteisö- ja johtamisosaaminen (1/2)



## Työyhteisö- ja johtamisosaaminen 2/2



# Työyhteisö- ja johtamisosaaminen

	osaan hyvin %	osaan jonkin verran %	en osaa lainkaan %	en tarvitse tätä osaamista työssäni lukumäärä
	sosionomit/maisterit/sosionomi-maisterit			
<b>Tieto- ja viestintätekniikan hallitseminen</b>	59/50/59 %	40/49/41 %	1/1/0 %	0/0/0
<b>Oman työn organisointi ja koordinointi</b>	78/69/77 %	21/32/24 %	1/0/0 %	1/0/0
<b>Työyhteisön jäsenenä toimiminen</b>	91/90/100 %	9/10/0 %	0 %	0/0/0
<b>Omasta jaksamisesta ja työhyvinvoinnista huolehtiminen</b>	65/62/88 %	35/35/12 %	1/3/0 %	0/0/0
<b>Työelämän lainsäädännön tuntemus</b>	44/47/65 %	54/52/35 %	2/1/0 %	0/0/0
<b>Hyvän hallinnon periaatteiden tunteminen</b>	33/57/75 %	62/38/25 %	5/5/0 %	14/4/1
<b>Päätöksenteko-osaaminen</b>	52/60/60 %	45/35/33 %	3/5/7 %	9/13/4
<b>Työn laadun arvioiminen</b>	39/34/47 %	57/59/40 %	4/7/13 %	5/8/4
<b>Taloussuunnittelu ja budjetointi</b>	25/29/43 %	50/43/43 %	25/28/14 %	31/35/4
<b>Henkilöstöjohtaminen</b>	39/25/57 %	46/55/14 %	15/20/29 %	47/42/6
<b>Verkostojohtaminen</b>	18/22/27 %	52/56/53 %	30/22/20 %	36/27/5



# Työyhteisöosaaminen

- Vastaajat luottivat osaamiseensa ja kykyynsä toimia työyhteisöissä.
- Samanaikaisesti heillä oli runsaasti työhyvinvointiin ja omaan jaksamiseen liittyvää huolta.
- Myös tässä nousee esille tieto- ja viestintäteknologiaosaamisen vajeet. Sen vahvaksi arvioi reilut puolet vastaajista ja loppuilla oli niissä puutteita. Haaste → Lappilainen palvelujärjestelmä tulee kehittymään erilaisten verkkopalveluiden suuntaan.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020



Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto

# Johtamisosaaminen

- Vahvimpia osaamisalueita olivat ne, joita tarvitaan yleisesti sosiaalialan asiakastyössä, kuten päätöksenteko ja työn laadun arviointi.
- Joka kymmenes vastaaja oli sitä mieltä, ettei tarvitse hyvän hallinnon periaatteiden tuntemista. Tulos on ristiriidassa erityisesti hallintolakiin nähden.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020



Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto

# Eettinen osaaminen

## – SOSIAALIALAN PERUSTA JA LÄHTÖKOHTA, SAMALLA VAATIVA ALUE

- Vastauksissa korostui eettisen osaamisen keskeisyys ja lähtökohtaisuus sosiaalialan tehtävissä.

”Eettisyys on kaikkein tärkeintä minun työssä, sitä mietin usein, lähes päivittäin.”

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020



Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto

# Merkittävimmän koulutuskohtaiset erot osaamisen arvioinnissa

- Osaamisalueiden painotukset samansuuntaisia koulutustaustasta riippumatta.  
→ Mistä se johtuu?  
Sosiaalialan ydintä  
Tutkimuksen teoreettinen valintakin voi liudentaa osaamiseroja.
- Asiakastyöosaaminen vahvaa sosionomeilla ja sosiaalityöntekijöillä.
- Kautta linjan sosionomien arvioinneissa enemmän vajeita lainsäädäntöosaamisessa.
- Tutkimusosaamisen hyödyntämisen mahdollisuus sosiaalityöntekijöillä haastavampaa.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020



Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto

# Aineistosta nousevia koulutustarpeita

## Aineistossa erityisesti mainitut koulutustarpeet:

- Lainsäädäntökoulutus
- palvelujärjestelmät
- Johtaminen
- Rakenteellisen sosiaalityön ja vaikuttamisen koulutus

## Lisäksi tulosten mukaan vahvistettavia osa-alueita

- Teknologisten taitojen ja digipalveluiden osaaminen
- Monikulttuurinen ja saamelaiserityinen osaaminen

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020



Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto

# Mistä on sosiaalialan osaajat tehty?

- **Suuresta sydäimestä** – eettinen osaaminen lähtökohtainen alue
- **Asiakastyöskentelytaidoista** – vuorovaikutuksen vahvoja ammattilaisia. Vaikeiden tilanteiden puheeksioton ja käsittelyn osaaminen vahvaa.
- **Kokonaisvaltaisesta työskentelyotteesta** – ottaa huomioon ihmiselämän kaikki osa-alueet.
- **Sosiaalipalvelujärjestelmän asiantuntijoita**

Keskeyttävä kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020



Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto

# TULEVAISUUSNÄKYJÄ (%)

(Millaisena näet oman työtehtäväsi tulevaisuuden?)

	Sosionomit	Sosiaalityön- tekijät
Määrällisiä muutoksia	11	12
Sisällöllisiä muutoksia	17	25
Rakenteellisia muutoksia	13	18
Ei muutoksia	7	5
Myönteinen tulevaisuuskuva	58	41
Uhkaava tulevaisuuskuva	5	9

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020



Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto

# Sosiaalialalla vuonna 2019? (%)

	Sosionomit	Sosiaali-työntekijät
Kyllä	86	84
Ei	3	-
Työelämän ulkopuolella	3	11
En osaa sanoa	8	5

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020



Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto



# Osaaminen sotessa?

- Palvelutarpeen arviointi, palveluohjaus ja monitoimijainen yhteistyö
- Palveluiden laadun arviointi, verkostojohtaminen, palvelujärjestelmän tunteminen sekä tiedontuottamisosaaaminen eivät kuitenkaan näyttäydy erityisen vahvoina osaamisalueina.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020



Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto



# Lappilaisen sosiaalialan ammattilaisen osaamisen prototyyppi

*Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma*

**Vipuvoimaa**  
**EU:lta**  
2014–2020



**Euroopan unioni**  
Euroopan sosiaalirahasto

# Kiitos!

Lisätietoja: <http://www.luc.fi/Sociopolis/tutkimus/Osaamiskartoitus>

*Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma*

**Vipuvoimaa**  
EU:lta  
2014–2020



Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto